Administracinė byla Nr. A[143] – 1054/2009
Procesinio sprendimo kategorija 16.5; 9.1.1.3 (S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2009 m. gruodžio 1 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Ablingio, Anatolijaus Baranovo (pranešėjas) ir Skirgailės Žalimienės (kolegijos pirmininkė),
sekretoriaujant Aušrai Dzičkanecienei,
dalyvaujant pareiškėjai N. R.,
pareiškėjos atstovei Gemai Zapasnykienei,
atsakovo atstovei Ingai Titovai,
viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 13 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos N. R. skundą atsakovui Vilniaus apskrities vyriausiajam policijos komisariatui, trečiajam suinteresuotam asmeniui Policijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos dėl išeitinės kompensacijos dalies priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

Pareiškėja N. R. (toliau – pareiškėja) skundu (b. l. 2 – 4) kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydama priteisti iš atsakovo Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato (dabar – Vilniaus apskrities vyriausiasis policijos komisariatas) (toliau – ir atsakovas, apeliantas) neišmokėtą išeitinės kompensacijos dalį – 5 047,92 Lt.

Pareiškėja nurodė, kad Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato viršininko 2008 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. 10-TE-209 buvo atleista iš tarnybos, vadovaujantis Vidaus tarnybos statuto (toliau – Statutas) 53 straipsnio 1 dalies 15 punktu (jei dėl laikino nedarbingumo neatvyko į tarnybą daugiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 kalendorinių dienų per paskutinius 12 mėnesių). Šiuo įsakymu taip pat buvo nurodyta išmokėti išeitinę kompensaciją pagal Statuto 57 straipsnį. Atsakovas iš priskaičiuotos kompensacijos 21 033,03 Lt sumos išskaičiavo 5 047,92 Lt pajamų mokesčio. Pareiškėja rėmėsi Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punktu, kuriame nurodyta, kad neapmokestinamosioms pajamoms priskiriama Lietuvos Respublikos įstatymuose arba kituose

teisės aktuose nustatyto dydžio kompensacijos, taip pat kompensacijos, kurių dydžiai nenustatyti, tačiau mokėjimas reglamentuojamas Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose, įskaitant kompensacijas už autorių arba gretutinių teisių pažeidimą, išskyrus kompensacijas, mokamas gyventojui, kai darbo sutartis ar jos esmę atitinkanti sutartis nutraukiama darbdavio valia, ir pinigines kompensacijas už nepanaudotas atostogas. Pažymėjo, kad darbdavys, atleisdamas ją iš tarnybos, neturėjo galimybės pareikšti savo valią, t. y. atleisti ar neatleisti, dėl to išmokėta išeitinė kompensacija turėtų būti priskiriama neapmokestinamosioms pajamoms. Prašė remtis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. lapkričio 14 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A^{10}-1831/2006 ir kitomis nutartimis.

Atsakovas atsiliepimu į skundą (b. l. 12 – 15) prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Atsakovas nurodė, kad išeitinėms kompensacijoms, mokamoms pagal Statuto 57 straipsnį, Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punktas netaikomas, ir jos turi būti apmokestinamos išmokėjimo momentu galiojančiu pajamų mokesčio tarifu. Pareiškėjos nurodytos nutartys nesprendžia identiško santykio, todėl tiesiogiai jomis remtis negalima.

II.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2008 m. spalio 13 d. sprendimu (b. l. 34 – 35) pareiškėjos skundą patenkino. Teismas priteisė pareiškėjai iš atsakovo neišmokėtą išeitinės kompensacijos dalį – 5 047,92 Lt.

Teismas nustatė, kad pareiškėja Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato viršininko 2008 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. 10-TE-209 buvo atleista iš tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą. Atleidžiant iš darbo, buvo priskaičiuota 21 033,03 Lt išeitinė pašalpa, iš kurios išskaitytas 5 047,92 Lt pajamų mokestis. Teismas pažymėjo, jog Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai, per kuriuos administraciniuose teismuose turi būti ginčijami administraciniai aktai, veiksmai arba neveikimas, ir nereglamentuojamas terminas, per kurį turi būti pareiškiamas valstybės tarnautojo reikalavimas dėl negauto darbo užmokesčio priteisimo. Toks terminas nenustatytas ir Valstybės tarnybos įstatyme. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnį, darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas. Darbo kodekso (toliau – DK) 27 straipsnio 2 dalyje nustatytas bendrasis trejų metų ieškinio senaties terminas DK reglamentuojamiems santykiams, jeigu šis kodeksas ir kiti įstatymai atskiriems reikalavimams nenustato trumpesnių ieškinio senaties terminų. DK kitokio senaties termino reikalavimams dėl negauto darbo užmokesčio priteisimo nenumatyta, todėl Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnio pagrindu DK 27 straipsnio 2 dalyje nustatytas trejų metų senaties terminas taikytinas ir valstybės tarnautojų pareikštiems reikalavimams dėl nesumokėto darbo užmokesčio priteisimo. Tokio termino taikymą valstybės tarnautojų reikalavimams dėl darbo užmokesčio priteisimo patvirtina ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartys administracinėse bylose Nr. AS^{11}-56/2005, Nr. A^{5}-826/2005, Nr. A^{11}-798/2005). Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjos reikalavimas dėl išeitinės kompensacijos dalies priteisimo yra reikalavimas dėl darbo užmokesčio ar kitų socialinių garantijų išmokų priteisimo, todėl taikytinas DK 27 straipsnio 2 dalyje nustatytas bendrasis trejų metų ieškinio senaties terminas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gruodžio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{1}-638/2005). Atsižvelgiant į tai, pareiškėja senaties termino nepraleido. Teismas pažymėjo, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2006 m. lapkričio 14 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A^{10}-1831/2006 neapmokestinamomis pajamomis pripažino Statuto 57 straipsnyje numatytas pajamas ir rėmėsi Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio

1 dalies 5 punktu. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) 2008 m. rugsėjo 18 d. raštu Nr. 5-S-6344 policijos komisariatams nurodė, kad išeitinės kompensacijos, mokamos atleidžiant pareigūnus pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 ir 15 punktus, pajamų mokesčiu neapmokestinamos, ir rėmėsi Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) išaiškinimu. Teismas pabrėžė, kad pareiškėja būtent ir buvo atleista pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą. Dėl neišmokėtos išeitinės kompensacijos dalies dydžio ginčo tarp šalių nėra.

III.

Atsakovas apeliaciniu skundu (b. l. 39 – 41) prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 13 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – pareiškėjos skundą atmesti. Apeliacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. lapkričio 14 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A^{10}-1831/2006 buvo aptariama kompensacija, mokėtina atleidžiant pareigūną Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 punkto, o ne 53 straipsnio 1 dalies 15 punkto pagrindu. Šioje ir kitose analogiškose Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bylose Statuto 57 straipsnis minimas tik tiek, kiek susijęs su jame įtvirtintu vienu iš pagrindų, kuriam esant išmokama išeitinė kompensacija. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos dėl Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkto nėra.

2. Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 ir 15 punktuose įtvirtinti atleidimo pagrindai yra skirtingi. Statuto 53 straipsnyje reglamentuoti atleidimo iš vidaus tarnybos pagrindai nėra diferencijuoti pagal šalių valinį pobūdį. Kiekvienu atveju turi būti nustatyta, ar darbdavio valia buvo išreikšta, ar ne. Prie neapmokestinamų kompensacijų negali būti priskiriamos tokios, kai jos išmokamos nutraukiant darbo sutartis arba jų esmę atitinkančias sutartis darbdavio valia. Šiuo atveju pareiškėja buvo atleista būtent išreiškus darbdavio valią. Tiek DK 129 ir 133 straipsnių bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. gruodžio 29 d. nutarimo Nr. 44 sisteminė analizė, tiek analogiškų Statuto nuostatų analizė pagrindžia faktą, kad šioje situacijoje darbdavys tikrai galėjo išreikšti savo valią ir neatleisti darbuotojo, sirgusio 120 kalendorinių dienų iš eilės arba 140 kalendorinių dienų per paskutinius 12 mėnesių, jei tokio darbuotojo palikimo nelaikytų svarbiomis ir iš esmės pažeidžiančiomis darbdavio interesus priežastimis. Yra buvę atvejų, kai suėjus Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkte apibrėžtiems terminams pareigūnai nebuvo atleisti ir toliau sėkmingai tęsė tarnybą.

3. Policijos departamentas 2008 m. rugsėjo 18 d. rašte Nr. 5-S-6344 išreiškė tik nuomonę, tačiau privalomo administravimo akto nepriėmė. Vadovautis tokiu išaiškinimu neprivalėjo (išaiškinimas yra 2008 m. rugsėjo 18 d., o pajamų mokestis išskaičiuotas 2008 m. balandžio mėn.).

Pareiškėja atsiliepimu į apeliacinį skundą (b. l. 50 – 52) prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 13 d. sprendimą palikti nepakeistą, o apeliacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodomi šie pagrindiniai nesutikimo su apeliaciniu skundu argumentai:

1. Darbdavys, atleisdamas ją iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą, negalėjo išreikšti savo valios (Statuto 56 str. 3 d.), todėl išeitinė kompensacija, išmokėta atleidžiant ją nurodytu pagrindu, yra neapmokestinamosios pajamos (Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 str. 1 d. 5 p.).

2. Atleidžiant iš vidaus tarnybos kaip statutinę pareigūnę buvo taikomas Statutas, todėl apeliantas nepagrįstai remiasi DK straipsniais ir teismų išaiškinimais (Valstybės tarnybos įstatymo 5 str.). Statutas (53 str. 1 d. 15 p., 56 str. 3 d.), kuris turi būti taikomas šioje situacijoje,

skirtingai nei DK (129 str.), nenumato darbdavio pasirinkimo teisės – atleisti pareigūną arba jo neatleisti.

3. Pajamų mokestis iš išeitinės kompensacijos buvo išskaičiuotas neteisėtai (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[556]-673/2008 ir kt.).

4. Policijos departamentas 2008 m. rugsėjo 18 d. raštu Nr. 5-S-6344 nurodė vadovautis Valstybinės mokesčių inspekcijos 2008 m. rugpjūčio 6 d. sprendimu Nr. 69-140, atsiskaitant su pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 ir 15 punktus atleidžiamais pareigūnais.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

Apeliacinis skundas atmestinas.

Iš bylos matyti, kad pareiškėjos prašoma priteisti suma yra pajamų mokestis, atsakovo išskaitytas iš pareiškėjos išeitinės kompensacijos sumos (21 033,03 Lt), kuri pareiškėjai buvo apskaičiuota Statuto 57 straipsnio pagrindu, ją atleidžiant iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą (pagal pastarąją teisės normą, *„pareigūnas atleidžiamas iš vidaus tarnybos, jei dėl laikinojo nedarbingumo neatvyko į tarnybą daugiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 kalendorinių dienų per paskutinius 12 mėnesių, jeigu įstatymų nenustatyta, kad tam tikros ligos atveju pareigos paliekamos ilgesnį laiką, jei susirgimas nesusijęs su sužeidimu, suluošinimu ar kitu sveikatos sutrikimu vykdant tarnybos pareigas“*; o pagal Statuto 57 str., atleidžiant pareigūną iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 str. 1 d. 15 p., jam išmokama atitinkamo dydžio išeitinė kompensacija).

Nagrinėjamas ginčas tarp šalių kilo dėl skirtingo Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto (bylai aktuali 2008-04-10 įstatymo Nr. X-1485 redakcija) aiškinimo ta prasme, ar šioje teisės normoje numatyta mokestinės lengvatos išimtis (pagal kurią įstatymų nustatyto dydžio kompensacijos apmokestinamos pajamų mokesčiu, kai darbo sutartis nutraukiama darbdavio valia) yra (ar nėra) taikytina pareiškėjos atžvilgiu. Todėl bylai yra reikšminga išsiaiškinti, ar minėtas pareiškėjos atleidimas iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą gali būti prilygintas darbo sutarties nutraukimui darbdavio valia.

Pasisakydama šiuo klausimu, kolegija pažymi, kad Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkte yra išvardintos konkrečios, šios teisės normos taikymą nulemiančios aplinkybės (atitinkamas neatvykimo į tarnybą dėl laikinojo nedarbingumo laikotarpis, nesant šioje normoje nustatytų išimčių), kurios pagal savo prigimtį yra objektyviosios ir negali būti siejamos nei su darbdavio, nei su pareigūno valia. Tai leidžia daryti išvadą, kad atsiradus tokioms aplinkybėms darbdavys (šiuo atveju atsakovas) privalo taikyti šią materialinės teisės normą ir neturi diskrecijos jos nepaisyti. Kolegija pažymi, kad tokios išvados pagrįstumą patvirtina ir Statuto 56 straipsnio 3 dalis, kurioje yra nustatytas atitinkamas darbdaviui privalomas elgesio modelis, kai atsiranda Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkte numatytos aplinkybės (pagal šią teisės normą, *„pareigūnas Statuto 53 str. 1 d. 15 p. nurodytu pagrindu atleidžiamas iš vidaus tarnybos kitą darbo dieną, kai sueina šiame punkte nurodyti terminai, ir prieš 30 kalendorinių dienų iki Statuto 53 str. 1 d. 15 p. nurodyto termino suėjimo pareigūną jo laikinojo nedarbingumo metu raštu įspėjus apie galimą atleidimą“*).

Kolegija taip pat pažymi, kad aptariamu Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto aspektu (aspektu, ar atleidimą iš vidaus tarnybos galima prilyginti darbo sutarties nutraukimui darbdavio valia) atleidimas iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punktą iš esmės yra panašus atleidimui iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53

straipsnio 1 dalies 4 punktą (atleidimas iš vidaus tarnybos, kai pareigūnas negali tarnauti dėl sveikatos būklės, esant atitinkamai Centrinės medicinos ekspertizės komisijos išvadai), nes ir pirmuoju, ir antruoju atvejais pareigūno atleidimas iš vidaus tarnybos yra siejamas su jo sveikatos būkle, t. y. su priežastimis, kurios nepriklauso nei nuo pareigūno, nei nuo darbdavio valios. Todėl, sprendžiant nagrinėjamą situaciją, taip pat yra būtina atsižvelgti į administracinių teismų praktiką, kuri yra suformuota nagrinėjant administracines bylas dėl Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto taikymo tuo atveju, kai pareigūnas atleidžiamas iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 punktą. Šiame kontekste kolegija pažymi, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas jau ne vienoje nutartyje (pvz., 2006-11-14 nutartyje administracinėje byloje Nr. A^{10}-1831/2006, 2008-11-17 nutartyje administracinėje byloje Nr. A^{146}-1868/2008) buvo konstatavęs, kad Statuto 57 straipsnyje nustatyta išeitinė kompensacija, pareigūną atleidžiant iš vidaus tarnybos pagal Statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 punktą, patenka į Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatytų kompensacijų sampratą, t.y. kad tokios išeitinės kompensacijos priskirtinos prie neapmokestinamųjų pajamų.

Taigi, atsižvelgiant į aukščiau pateiktus argumentus, galima konstatuoti, kad pirmosios instancijos teismas iš esmės teisingai pritaikė Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir ginčą išsprendė teisingai. Tenkinti apeliacinį skundą jame nurodytais motyvais pagrindo nėra.

Vadovaudamasi Administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 13 d. sprendimą palikti nepakeistą, o atsakovo apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Antanas Ablingis

Anatolijus Baranovas

Skirgailė Žalimienė